

Nicholas Sparks: *Haikein terveisin* | Maailmankirjat

suom. Hilkkä Pekkanen WSOY 2008

Risto Niemi-Pynttari

Bushilainen bestseller

Kaikki on kuin amerikkalaisessa elokuvassa 50-luvulla. Nuori mies ja nainen tapaavat, on ihana kesä Amerikan länsirannikolla. He uivat meressä aamuvarhaisella, surffailevat ennen kuin menevät aamukirkkoon. He viettävät ihanan kaksi viikkoa kädestä toisiaan pitäen, toki hieman suukotellen. Sitten nuorukainen pukeutuu taas armeijan asuunsa, nousee NATON lentokoneeseen ja palaa tukikohtaansa Saksaan.

Nicholas Sparksin juuri ilmestynyt *Haikein terveisin* (WSOY, 2008) on konservatiivisen bushilaisen ajan bestseller. ”Haikein terveisin” viittaa sotilaan ja hänen rakastettunsa kirjeenvaihtoon. Se ammentaa emotionaalisen voimansa rakkauskirjeistä sotapalveluksessa olevalle. Aivan kuin kultaisella 50-luvulla. Uusi teknologia tosin uhkaa tätä haikean etäisyyden ylläpitoa, kunnes rakastavaiset huomaavat luopua sähköpostista ja palaavat kunnan kirjeisiin sekä pitkiin lankapuheluihin. Kuten kertoja toteaa, se on kuitenkin aidompaa.

Avaussivulla Sparks kirjoittaa: ”Tämän romaanin kirjoittaminen oli minulle sekä ilo että haaste. Ilo siksi, että toivon henkilöiden kuvastavan sotapalveluksessa toimivien kunniantuntoa ja arvokkuutta, ja haaste siksi, että ... no romaanin kirjoittaminen on aina haastavaa.”

On niin patriooteille tyypillistä, että nainen unohdetaan. Ehkä Savannah, hyväntekeväisyystyötä tekevä ja ihmisten auttamiselle omistautunut rakastettu ei ollutkaan muuta kuin romaanin rakenteen vaatima uhri – John valitsee armeijan ja joutuu luopumaan rakkaudesta.

Ei ole sattuma, että Elvis Presley 50-luvulla hoiti ”kansalaisvelvollisuutensa” näyttämälä amerikkalaissotilasta, joka suoritti palveluaan Saksassa. Samaa ”kunniantuntoa ja arvokkuutta” haetaan takaisin Buschin 2000-luvulla. Vietnam ja epäkunniallinen 60-luku on unohdettu. Sparksin romaanin päähenkilö tekee samoin kuin Elvis, vetää käden lippaan ja hymyilee sitä hymyä joka tarkoittaa, että kansa rakastaa solttupoikiaan.

Näin Sparks auttaa amerikkalaisia konservatiiveja unohtamaan Vietnamin. Hän vetoaa noihin 50-luvun Yhdysvaltojen patrioottisiin tunteisiin – ja päivittää sen 9/11 koodilla.

”Muutamassa tunnissa sain kuulla, että Yhdysvallat vastaisi iskuun ja että asevoimat johtaisivat iskua. Tukikohta asetettiin hälytystilaan, enkä ole varmaan koskaan ollut ylpeämpi miehistäni.” (214)

Minä, kuten miljoonat muutkin, lukevat Sparksin romaania kuitenkin rakkausromaanina. Kaunottaren nimi on Savannah, hän on parikymppinen siipirikko, joka on säikähtänyt erään opiskelijapojan ahdisteluista niin, että haluaa vain seurustelua eikä seksiä. Tällainen toivomus olisi muuten hyväksyttävä, mutta tässä yhteydessä se kuulostaa laskelmoidulta tavalta ujuttaa erästä perusarvoa tarinaan.

Savannah edustaa kirkkoa ja hyväntekeväisyyttä. Hän osallistuu varattomille taloja rakentavaan vapaaehtoisryhmään. Hän opiskelee pystyäkseen auttamaan autistisia nuoria, hän on parasta Johnin elämässä.

John palvoo Savanhia, tuskin uskaltaa suudella tätä. Hän on Johnille aivan toista kuin muut naiset. Huomaamatta tämä erottelu palaa myös 50-luvun asenteisiin, eli siihen kuinka nuoret miehet paneskelivät alemmasta yhteiskuntaluokasta olevia tyttöjä, mutta pyrkivät naimisiin keski-luokkaisen neitsyen kanssa.

Johnilla on välttämättömät nuoruuden hairaduksensa, kuten naiskentelu, olut ja työelämän välttely. Romaanissa sitä kutsutaan kapinallisuudeksi, aivan kuin 50-luvulla, jolloin muunlaista kapinointia ei tunnettu. Vanhan mallin mukaan vasta armeijan kuri auttaa Johnin vapautumaan näistä heikkouksista.

Olen kirjoittanut jo liikaa tästä konservatiivisiin perusarvoihin vetoamisesta Sparksin romaanissa. Jämähdin liikaa ideologiseen osastoon, lukeminen on kuitenkin vivahteikkaampaa kuin äänestäminen. Hienovireisessä romaanissa kuitenkin henkilöiden syvimmat kokemukset, tapahtumat ja keskustelut kuuluvat sellaiseen maailmaan, jossa perusarvot löydetään aina uudelleen. Olutta juova ja sekstaileva nuoriso on pahalla tiellä, onneksi John huomaa sen hyvissä ajoin.

Amerikkalaisuus, kansallinen yhteishenki, korostaa yhteisiä, jaettavia kokemuksia – romaani toteuttaa tätä. Kohtaukset ja juonenkäännteet ovat jo kansallisesti hyväksytyjä. Ne vahvistavat hyväksi koettua nuorison elämäntapaa kuten suukkoa treffi-illan päätteeksi.

Hieman oudolta tosin tuntuu, että rakastavaiset ilmaisevat väsymättömästi kiitollisuutta vanhemmilleen siitä, kuinkia hyvin heidät on kasvatettu. Muutenkin he puhuvat vanhemmistaan ylistäen ja paljon enemmän kuin kavereistaan.

Suuret amerikkalaiset kertojat kuvaavat tavallista elämää toisin. He löytävät tavallisen tuntuista ihmisistä ja tapahtumista jotain erityistä ja saavat lukijan näkemään jotain uutta. Sparksin kuvaamat tapahtumat korostavat tavallisuutta.

Samalla ideologinen konservatismi esitetään aivan kuin itsestään selvänä: todellista ystävyyttä ei voi syntyä Leroy'n baarissa vaan armeijassa. Hanttitöitä tekevät kohtalotoverit eivät herätä Johnissa myötätuntoa, vaan päinvastoin, raivon sekaista halveksuntaa. Heille hän ei osoita mitään solidaarisuutta, mutta sotilaan uran hän valitsee ystävyyden vuoksi. Armeijassa hän on valmis vaarantamaan henkensä samanlaisten juopottelevien ja huoraavien jätkien puolesta.

John on lähtöjään köyhää alaluokkaa, jättää koulun kesken, nai kaltaisiaan naisia ja juopottelee kaltaistensa jätkien kanssa. Mutta rakkauden kohteena on keskiluokkainen Savannah ja ystävyyden arvoisia ovat vain armeijakaverit.

John sanoo useaan otteeseen, että hän jäi armeijaan siellä kokemansa ystävyiden ja kavereista kannetun vastuun vuoksi. Tämän vuoksi hän menettää Savannahin. Erokirjeen hän saa Irakiin, juuri kun hän on joukkoineen käynyt silmittömän tulitaistelun. Juuri kun kertoja kuvaa helpotusta siitä, että yhtään omaa ei menetetty John saa luettavakseen kirjeen jossa Savannah kertoo löytäneensä toisen. Monet lukijat tunnustavat Sparksin kotisivuilla itkeneensä tässä kohtaa